

Klub Przyrodników

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 28 1090 1593 0000 0001 0243 0645
tel./fax 068 3828236, e-mail: kp@kp.org.pl, [http:// www.kp.org.pl](http://www.kp.org.pl)

Świebodzin, 10 listopada 2014 r.

**Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Gdańsku**

dotyczy: plan zadań ochronnych Bytowskie Jeziora Lobeliowe PLH220005
sprawę prowadzi: Paweł Pawlaczyk pawel.pawlaczyk@kp.org.pl

W związku z projektem zmiany planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bytowskie Jeziora Lobeliowe PLH220005, przedstawiam następujące stanowisko:

1. Zgodnie z art. 28 ust 5 zdanie ostatnie ustawy o ochronie przyrody, plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt. W naszej ocenie, przepis ten uniemożliwia dokonanie zmiany planu zadań ochronnych z innych przyczyn, jak również ujęcie w zarządzeniu zmieniającym zmian wynikających z innych przyczyn. W szczególności, przytoczony przepis ustawy ogranicza możliwość, o której mowa w § 6. 1. rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 23 grudnia 2009 r. *w sprawie trybu kontroli aktów prawa miejscowego ustanowionych przez wojewodę i organy niezespółonej administracji rządowej*, wyłącznie do sytuacji w których uchybienie w akcie prawa miejscowego jest uchybieniem wobec potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt. W pozostałych przypadkach, akt prawa miejscowego może być co najwyżej uchylony przez Prezesa Rady Ministrów.

W związku z powyższym, uważam że w obecnym stanie prawnym niedopuszczalne jest dokonywanie zmian ustanowionego PZO w zakresie uzasadnianym tylko wskazaniem Ministra Środowiska w ramach kontroli nadzorczej, o ile wskazania te nie wynikają z potrzeb ochrony przedmiotów ochrony obszaru.

W szczególności zaś niezgodne z art. 28 ust 5 ustawy o ochronie przyrody i tym samym niedopuszczalne jest dokonywanie zmian, które pogarszałyby ochronę gatunków i siedlisk przyrodniczych chronionych w obszarze. Przykłady takich zmian wskazano w dalszych punktach.

2. Obligatoryjne działania w obrębie gospodarstwa rolnego, dotyczące utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania, powinny być specyficznymi dla danego obszaru Natura 2000 działaniami, jakie są niezbędne dla utrzymania siedlisk przyrodniczych lub

siedlisk gatunków w stanie co najmniej nieporogorszym. Działania te powinny być określone biorąc pod uwagę specyficzne potrzeby konkretnych siedlisk przyrodniczych lub konkretnych gatunków i mogą być zawężone w stosunku do możliwości rolniczego użytkowania gruntów nieistotnych dla chronionych w obszarze siedlisk lub gatunków. Zupełnie nieuzasadniony jest jednak pogląd, jakoby działania obligatoryjnie musiały zawsze obejmować zarówno użytkowanie kośne, jak i kośno-pastwiskowe i pastwiskowe na użytkach zielonych, niezależnie od wymogów ekologicznych danego siedliska czy gatunku. Nieprawdą jest, jakoby „*możliwość takiego użytkowania wynikała wprost z Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2010 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. Urz. z 2010 Nr 39 poz. 211 ze zm.)*”¹, gdyż cytowane rozporządzenie określa tylko, czy użytkowanie gruntu rolnego uznaje się za zgodne z minimalnymi normami, ale nie rozstrzyga czy użytkowanie gruntu rolnego jest zgodne z minimalnymi wymogami ochrony siedliska przyrodniczych lub siedlisk gatunków w obszarze Natura 2000. Wymogi takie ma określić – jako działanie obligatoryjne – właśnie plan zadań ochronnych. Ponadto, rozporządzenie w/s minimalnych norm wyraźnie zabrania niszczenia siedlisk roślin i zwierząt chronionych oraz siedlisk przyrodniczych w formach ochrony przyrody, a więc także na obszarach Natura 2000. Gdyby więc wymogiem danego siedliska było użytkowanie kośne, ale nie pastwiskowe, a użytkowanie pastwiskowe prowadziło do zniszczenia danego typu siedliska, to użytkowanie pastwiskowe nie byłoby zgodne z minimalnymi normami. Oczywiście, nie mogłoby ono w takiej sytuacji być wskazywane jako działanie obligatoryjne dla „ochrony” danego typu siedliska.

Natomiast działania wykraczające ponad minimum, tj. służące optymalizacji stanu, a nie tylko samemu zachowaniu siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych w obszarze Natura 2000, mogą być określone jako działania fakultatywne.

Zwrócić tu trzeba uwagę, że z systemowej interpretacji prawa wynika wyraźnie, że plan zadań ochronnych może – i niekiedy powinien – ograniczać dopuszczalne sposoby rolniczego użytkowania gruntów na obszarze Natura 2000 w stosunku do sposobów dopuszczalnych poza obszarem Natura 2000. Wymogi wzajemnej zgodności (tzw. cross-compliance) obwieszczone obwieszczeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie wykazu wymogów określonych w przepisach Unii Europejskiej z uwzględnieniem przepisów krajowych wdrażających te przepisy (M.P. Nr 17, poz. 224, z późn. zm.) obejmują między innymi „*przestrzeganie przez rolników wymogów obligatoryjnych wynikających z planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000*” Oznacza to, że plany zadań ochronnych mogą stanowić w tym zakresie wymogi wymagające włączenia do wymogów wzajemnej zgodności, a więc wymogi idące dalej, niż wynikałoby to z innych przepisów prawa. Właśnie między innymi po to ustanawia się plany zadań ochronnych i określa w nich działania obligatoryjne dla gospodarstw rolnych, by określić w ten sposób specyficzne dla danego obszaru Natura 2000 normy, których przestrzeganie staje się wymogiem wzajemnej zgodności i ma być kontrolowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zupełnie absurdalne i nieuzasadnione jest w tym kontekście stanowisko prezentowane przez ARiMR, jakoby to wymogi obligatoryjne w PZO miały wynikać z obowiązujących przepisów prawa i minimalnych norm, gdyby tak bowiem było, to dodatkowy wymóg wzajemnej zgodności wymagający przestrzegania wymogów obligatoryjnych wynikających z PZO byłby pozbawiony jakiegokolwiek sensu.

Zwrócić też trzeba uwagę, że art. 6.2 dyrektywy siedliskowej (stosujący się tak do obszarów siedliskowych, jak i do ptasich), wymaga od państw członkowskich „*uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków*”. Dotyczy to także ewentualnych pogorszeń spowodowanych przez użytkowanie rolnicze niedostosowane do potrzeb konkretnych siedlisk i gatunków w danym obszarze. W

¹ Należy raczej zacytować obwieszczenie tekstu jednolitego z dn. 3 czerwca 2014 r. – Dz. U. 2014 r. poz. 1372.

Polsce podstawowym narzędziem wdrażania tego obowiązku jest właśnie plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, musi więc mieć on możliwość określenia – jako działań obligatoryjnych – takich sposobów prowadzenia gospodarki rolnej, które zapewnią uniknięcie pogarszania stanu siedlisk.

W ramach wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej istnieje mechanizm kompensowania rolnikom ograniczeń w gospodarce rolnej, wprowadzonych obowiązkowo w związku z ochroną obszarów Natura 2000. Mechanizmem tym są tzw. płatności Natura 2000 (nie mylić z pakietami programu rolnośrodowiskowego na obszarach Natura 2000. Warunkiem dostępności płatności Natura 2000 dla rolników jest istnienie obligatoryjnych ograniczeń specyficznych dla obszaru Natura 2000. Jak dotąd, decyzją polskiego rządu jest nie korzystanie z tego mechanizmu w Polsce, ponieważ jak dotąd nie było planów zadań ochronnych, które ustanawiałyby takie specyficzne, obligatoryjne ograniczenia. Ta niewłaściwa sytuacja będzie podtrzymywana, jeżeli obecnie zmieni się plany zadań ochronnych w taki sposób, by nie ustanawiały żadnych wymogów obligatoryjnych specyficznych dla obszaru, wykraczających ponad wymogi wobec gospodarki rolnej poza obszarem Natura 2000.

W związku z powyższym, przedstawione uzasadnienie do zmiany rozporządzenia w zakresie działań obligatoryjnych w gospodarstwach rolnych jest zupełnie nietrafne. Wnosimy o rezygnację z proponowanej zmiany.

3. Określenie w akcie prawa miejscowego działań fakultatywnych w ramach gospodarstwa rolnego w sposób „*użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę siedliska przyrodniczego...*” jest niezgodne z zasadami techniki prawodawczej. Normy ustalane aktem prawa muszą być jednoznaczne i nie mogą być uzależnione od treści dokumentów ustalanych przez podmioty trzecie. Projektowany zapis oznaczałby tymczasem, że treść normy ustanowionej w planie zadań ochronnych byłaby de facto zmienna zależnie od treści aktualnego PROW ustalonego przez Ministerstwo Rolnictwa. Zauważyć tu należy w szczególności, że w trakcie okresu obowiązywania planu zadań ochronnych powstanie nowy PROW o nieznanym dziś treści.

Projektowany zapis jest niezgodny z delegacją art. 28 ustawy o ochronie przyrody. To Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska jest właściwy do ustanowienia PZO, a więc do określenia w szczególności norm fakultatywnych dotyczących rolniczego użytkowania istotnego dla ochrony siedlisk i gatunków, a ponieważ niedopuszczalne jest dalsze delegowanie delegacji ustawowej, to nie może tej kompetencji delegować na organ właściwy do ustanowienia PROW. Projektowany zapis oznaczałby tymczasem de facto dokonanie takiej bezprawnej delegacji. Ponadto, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska ustanawia PZO „*kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000*” Faktyczne delegowanie określenia treści normy na inny podmiot naruszałoby tę przesłankę, ponieważ podmiot właściwy do ustanowienia PROW nie jest tą przesłanką związany; nie ma żadnej pewności, czy „*ukierunkowane na ochronę siedliska/gatunku pakiety obowiązującego [także w przyszłości] PROW*” będą rzeczywiście zapewniać utrzymanie i przywracanie właściwego stanu ochrony” odpowiednich siedlisk i gatunków.

Jako działanie fakultatywne należy w konsekwencji pozostawić konkretny opis warunków użytkowania rolniczego korzystnego dla ochrony siedliska/gatunku, skreślając odniesienia do „*obowiązującego PROW*” jako nieuprawnione.

4. Działania ochrony czynnej niezbędne dla zachowania siedlisk przyrodniczych, jak np. usunięcie podrostu drzew i krzewów z nieleśnych siedlisk przyrodniczych, także na

gruntach prywatnych w obrębie gospodarstw rolnych, są niezbędne dla samego zachowania tych siedlisk i tym samym powinny być ujęte jako obligatoryjne, a nie fakultatywne. Odpowiedzialnym za realizację tych działań powinien być „RDOŚ lub właściciel albo posiadacz gruntu na podstawie porozumienia zawartego z RDOŚ a w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego zarządcą nieruchomości, w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów na podstawie porozumienia zawartego z RDOŚ”.

5. Niedopuszczalna i nosząca wręcz cechy dywersji wobec ochrony obszaru Natura 2000 jest projektowana zmiana zapisu „zaniechanie czyszczenia, konserwacji, pogłębiania i rozbudowy sieci melioracyjnej” na „utrzymanie istniejącego stanu sieci melioracyjnej”, zupełnie nie opisana w uzasadnieniu projektu rozporządzenia zmieniającego, ale wprowadzona do jego treści. Dla ochrony siedlisk przyrodniczych w obszarze konieczne jest właśnie, by obecne rowy melioracyjne nie były utrzymywane, ale by stopniowo zarosły i przestały funkcjonować. Jest to prawidłowo wyrażone w obecnie obowiązującym zarządzeniu, ale proponowana zmiana oznaczałaby nakaz utrzymywania rowów w obecnym stanie, czyli m. in. przeciwdziałania ich zarastaniu i zamulaniu się, także np. w bagiennych siedliskach przyrodniczych, dla których odwadnianie istniejącymi rowami stanowi wciąż podstawowe zagrożenie. Wnosimy o rezygnację z proponowanej zmiany, podkreślając że jest ona zupełnie sprzeczna z potrzebami ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, tym samym jest niezgodna z art. 28 ust 5 ustawy o ochronie przyrody.
6. Zupełnie nietrafne i szkodliwe są projektowane zmiany dotyczące dostosowanie gospodarki przestrzennej i ściekowej w zlewni jezior lobeliowych oraz dystroficznych do wymogów ochrony siedliska:
 - a) Zapis „zapewnienie nie lokowania pól namiotowych i kempingów oraz wszelkich obiektów budowlanych (w tym tymczasowych, również nie związanych trwale z gruntem, za wyjątkiem obiektów małej architektury drewnianej)” nie powinien być zastępowany zapisem „utrzymanie istniejącego stanu zagospodarowania pasa 100 m od linii brzegowej”, gdyż lokalizowanie obiektów budowlanych możliwe jest bez zmiany stanu zagospodarowania siedliska (choćby np. tzw. zabudowa siedliskowa uznawana nadal za sposób rolniczego zagospodarowania gruntów).
 - b) Zapis „nie przybliżanie do linii brzegowej jeziora linii zabudowy istniejących zabudowań, nie dopuszczanie rozbudowy i nadbudowy” nie może być zastąpiony zapisem „utrzymanie istniejącej linii zabudowy w stosunku do linii brzegowej jeziora”, gdyż ta druga forma nakazywałaby wręcz zabudowę gdyby jej linia miała się cofnąć, nie ograniczałaby natomiast rozbudowy i nadbudowy.
 - c) Zapis „nie lokalizowanie nowej zabudowy” nie może być zastąpiony zapisem „utrzymanie istniejącej powierzchni zabudowy”, gdyż druga forma nakazywałaby wręcz zabudowę gdyby jej powierzchnia miała się zmniejszyć.
 - d) Zapis „wyłączenie z użytkowania rolniczego pasa gruntów rolnych w odległości 50 m od brzegów Jeziora Cechyńskiego Małego (teren zalesić lub pozostawić do naturalnej sukcesji)” może być zastąpiony zapisem „utworzenie pasa nieużytkowanych rolniczo gruntów w odległości 50 m od brzegów Jeziora Cechyńskiego Małego..” ale nie „utworzenie rolniczego pasa gruntów...”

Wnosimy o rezygnację z proponowanych zmian.

7. W ramach prac nad planem zadań ochronnych ustalono, że buczyny znajdujące się w obszarze stanowią siedlisko 9130, a nie (jak podano w SDF) 9110. W tej sytuacji, ustanowienie PZO należy poprzedzić aktualizacją SDF, a następnie ustanowić PZO

obejmujący także ochronę siedliska 9130. Podobnie, należy po aktualizacji SDF wskazać zagrożenia oraz ustalić cele i działania dla siedliska 7120. Zupełnie nieuzasadnione jest proponowanie zmiany planu zadań ochronnych bez uprzedniego dokonania zmian aktualizacyjnych w SDF, w ten sposób bowiem zmieniony PZO pozostanie nadal nieadekwatny do rzeczywistych przedmiotów ochrony obszaru.

Zwracam tu uwagę, że art. 6.1 dyrektywy siedliskowej zobowiązuje państwa członkowskie do „przyjęcia środków ochronnych odpowiadających ekologicznym wymaganiom typów siedlisk przyrodniczych, wymienionych w załączniku I, lub gatunków, wymienionych w załączniku II, występujących w obszarze”. Rozstrzygające znaczenie ma tu rzeczywiste, znaczące występowanie siedlisk i gatunków w obszarze, a nie ich ujęcie w SDF obszaru. Ujęcie w SDF skutkuje tylko domniemaniem, jakie siedliska i gatunki występują w obszarze, ale domniemanie takie może być zanegowane przez aktualizację wiedzy naukowej, co rodzi wówczas obowiązek ochrony także siedlisk i gatunków nowo zidentyfikowanych. Ponieważ narzędziem wdrażania w Polsce obowiązku z art. 6.1 dyrektywy są przede wszystkim plany zadań ochronnych, ustanowienie PZO bez uprzedniego dokonania aktualizacji SDF i w konsekwencji pominięcie w PZO gatunków i siedlisk faktycznie występujących znacząco w obszarze, byłoby niezgodne z prawem Unii Europejskiej.

z poważaniem